

Aluehallintovirasto

Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan valtionavustuksen käyttö Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla 2016

Virpi Haverinen
Kirsi-Marja Stewart

Opetus- ja kulttuuritoimi -vastuualue

40/2017

Aluehallintovirastojen julkaisuja
Publikationer från Regionförvaltningsverket

Julkaisija

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Opetus- ja kulttuuritoimi -vastuualue

Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan valtionavustuksen käyttö Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla 2016

Virpi Haverinen
Kirsi-Marja Stewart

Aluehallintovirastojen julkaisuja 40/2017
ISSN 2343-3132
ISBN 978-952-5900-37-8

Oulu
2017

KUVAILULEHTI

Aluehallintovirastojenn julkaisuja 40/2017

Tekijät Opetus- ja kulttuuritoimi -vastuualue Virpi Haverinen Kirsi-Marja Stewart		Julkaisu-aika 11.12.2017	
		Toimeksiantaja(t)	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan valtionavustuksen käyttö Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla 2016			
Tiivistelmä Tässä raportissa selvitetään Pohjois-Suomen aluehallintoviraston myöntämän lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan valtionavustuksen käyttöä Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa kaudella 2016–2017. Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan avustamisen tavoitteena on lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien lisääminen, lasten ja nuorten yhteisöllisyyden ja osallistumisen vahvistaminen sekä uusien, monipuolisten elämysten saaminen yhdessä ikäistensä kanssa. Toimintaa voidaan suunnata myös syrjäytymistä ehkäisevään toimintaan sekä monikulttuuriseen harrastustoimintaan paikallisen tarpeen mukaan. Raportissa verrataan tietoja aikaisempien vuosien tietoihin. Raportin tiedot on kerätty valtionavustusta kaudella saaneiden tiliselvitys- ja toimintaraporteista. Raportissa kartoitetaan lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan toteutumista, avustusta saaneita toimijoita, kerhotoiminnan sisältöä, toiminnan kustannuksia ja rahoitusta sekä toiminnan arviointia. Vuonna 2016 Pohjois-Suomen aluehallintovirasto jakoi 66 hakijalle 270 000 euroa harkinnanvaraista valtionavustusta lasten ja nuorten paikalliseen harrastustoimintaan. Vain kolmessa alueen kunnassa ei ollut harrastustoiminnan valtionavustuksella järjestettyä toimintaa. Valtionavustuksella toteutettiin kaikkiaan lähes 600 kerhoa ja 400 leiripäivää. Yhteensä kerhoihin ja leireille osallistui 10 029 lasta ja nuorta.			
Asiasanat Harrastustoiminta, valtionavustus, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa			
ISSN (painettu) -	ISBN (painettu) -	ISSN (verkkojulkaisu) 2343-3132	ISBN (verkkojulkaisu) 978-952-5900-37-8
Kokonaissivumäärä 19		Kieli suomi	Hinta -
Julkaisija Pohjois-Suomen aluehallintovirasto		Paino -	

Sisällysluettelo

1.	TOTEUTUNUT HARRASTUSTOIMINTA VUONNA 2016.....	5
2.	AVUSTUKSEN SAAJAT	5
2.1	Avustusten jakautuminen.....	6
2.2	Alueellisuus.....	8
2.3	Harrastustoiminnassa mukana olevat.....	9
3.	KERHOTOIMINNAN SISÄLTÖ.....	11
4.	TILISELVITYS.....	13
5.	TOIMINNAN ARVIOINTI.....	17
5.1.	Kerhotoiminta.....	17
5.2.	Päiväleiritoiminta.....	19

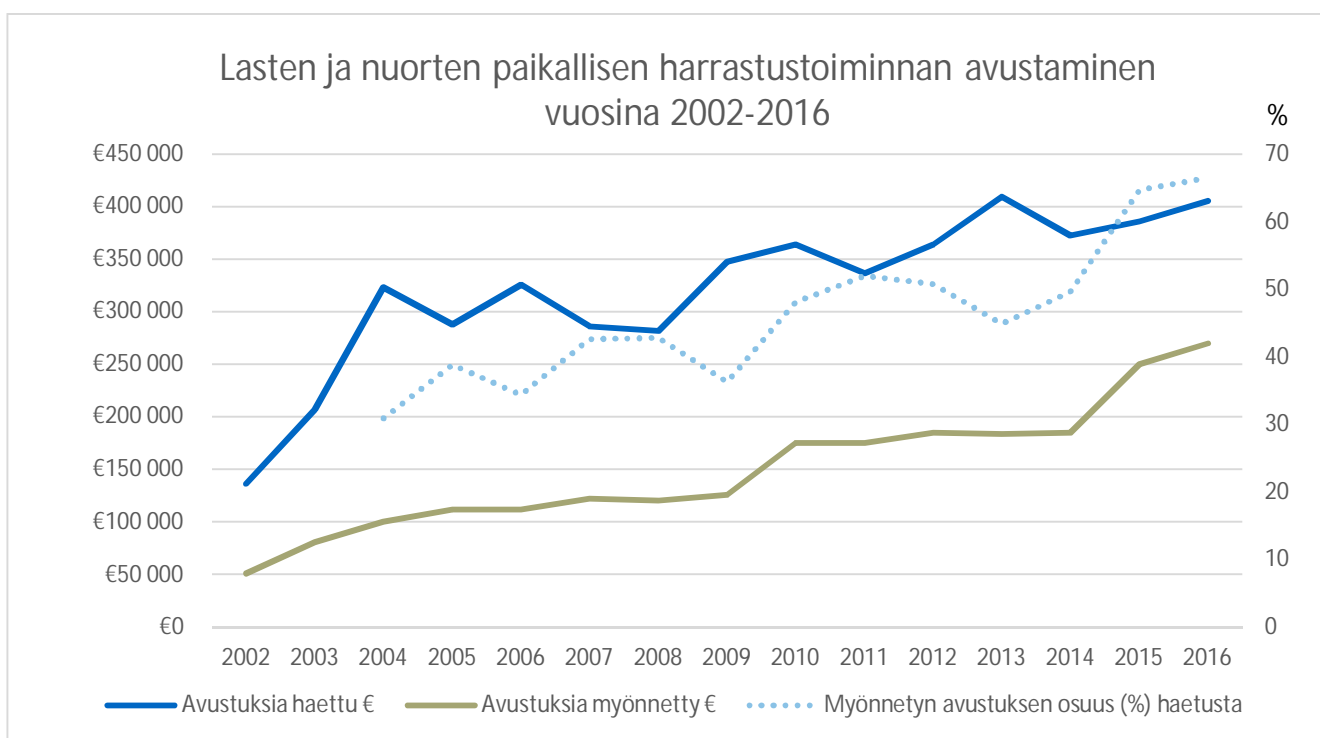
Kuvaluettelo

Kuva 1.	Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan avustuksen haettu ja myönnetty euromäärä sekä myönnetyn avustuksen osuus prosentteina haetusta summasta vuosina 2002–2016.	5
Kuva 2.	Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan avustuksen saajien lukumäärä sekä kuntien lukumäärä joiden alueelle avustusta on kohdistunut 2002–2016.....	6
Kuva 3.	Avustusten jakautuminen eri toimijoiden kesken kaudella 2016–2017.	7
Kuva 4.	Avustusten määrän (kpl) jakautuminen eri toimijoiden kesken 2011–2016.	7
Kuva 5.	Kerhotoiminnan alueellinen kattavuus kaudella 2016-2017	8
Kuva 6.	Kunnissa harrastustoiminnan valtionavustusta saaneet toimijat kaudella 2016–2017.....	9
Kuva 7.	Kerhoihin ja päiväleireille osallistuneiden lasten ja nuorten arvioitu ja toteutunut lukumäärä 2006–2016... ..	10
Kuva 8.	Leiripäivien ja kerhojen lukumäärät (kpl) 2011–2016.....	10
Kuva 9.	Eri kerhotyyppien osuudet kaikista järjestetyistä kerhoista kaudella 2011–2016.....	11
Kuva 10.	Eri kerhotyyppien osuudet kaudella 2016–2017 järjestetyistä kerhoista	12
Kuva 11.	Kerhoissa kävijöiden jakautuminen sukupuolen mukaan, lukumäärä ja osuus, eri kerhotyypeissä kaudella 2016–2017.....	13
Kuva 12.	Lasten ja nuorten harrastustoiminnan kokonaiskustannukset euroina ja prosenttiosuuksina 2012–2016... ..	14
Kuva 13.	Toiminnan toteutunut rahoitus vuosina 2012–2016.....	15
Kuva 14.	Raportoitu avustuksen käyttö vuosina 2006–2016	16

1. TOTEUTUNUT HARRASTUSTOIMINTA VUONNA 2016

Vuodesta 1999 alkaen valtion talousarvioon on varattu harkinnanvarainen määräraha lasten ja nuorten paikalliseen harrastustoimintaan. Aluksi määrärahan jakoi Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan harrastustoiminnan järjestäjille Oulun lääninhallitus. Vuosina 2010–2013 se siirtyi Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtäväksi ja vuoden 2014 alusta Pohjois-Suomen aluehallintoviraston (PSAVI) tehtäväksi. Vuonna 2016 Pohjois-Suomen aluehallintovirasto jakoi harkinnanvaraista valtionavustusta lasten ja nuorten paikalliseen harrastustoimintaan Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueella 66 hakijalle yhteensä 270 000 euroa.

Vuonna 2016 avustusta haettiin yhteensä noin 405 000 euroa. Yhteenlasketussa avustusten hakusummassa on tapahtunut jatkuvasti hidasta kasvua (Kuva 1.). Myös myönnetyn avustuksen osuus haetusta avustussummasta on noussut ja se oli vuonna 2016 ennätyskellisen suuri, 67 %. Toisaalta myös myönnetty avustusmääräraha on kasvanut vuosi vuodelta.

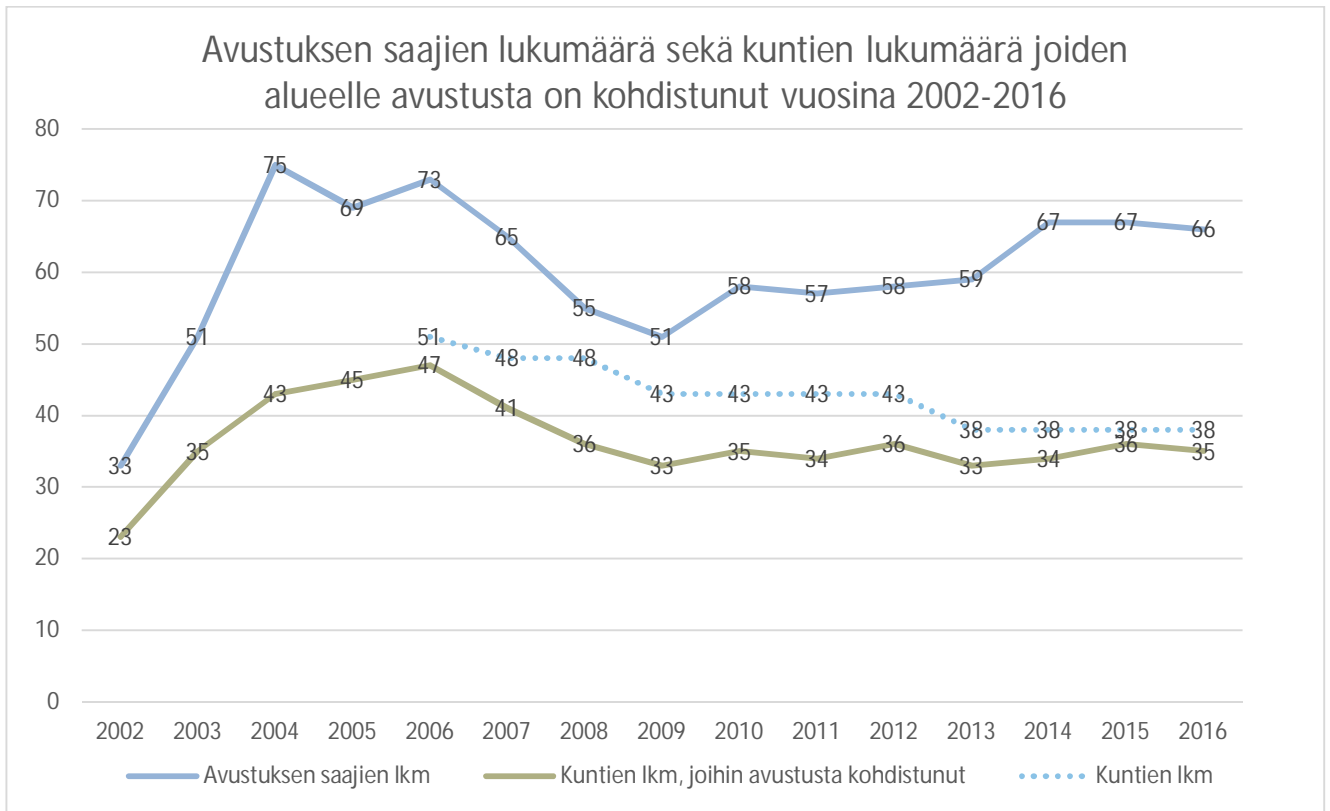

Kuva 1. Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan avustuksen haettu ja myönnetty euromäärä sekä myönnetyn avustuksen osuus prosentteina haetusta summasta vuosina 2002–2016.

2. AVUSTUKSEN SAAJAT

Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon tuli kaudelle 2016–2017 yhteensä 68 valtionavustushakemusta, joista 66 sai myönteisen avustuspäätöksen. Avustuksen käyttöaika oli 6.6.2016–31.5.2017. Kaksi toimijaa sai avustuksen käytölle jatkoaikaa.

Kuvassa 2. on laskettu kuinka monen kunnan alueelle harrastustoiminnan valtionavustusta on kohdistunut, joko niin että avustuksen on saanut kunta tai kunnassa sijaitseva yhdistys tai muu organisaatio. Alueen 38 kunnasta 35 alueelle kohdistui harrastustoiminnan valtionavustusta. Viime vuosien aikana määrä on noudatellut alueen kuntien lukumäärää. PSAVI-alueella on vain kolme kuntaa (kuva 5), joihin avustusta ei ole kohdistunut lainkaan. Avustusten saajien lukumäärä sitä vastoin on kasvanut suhteessa viimeisten vuosien aikana.

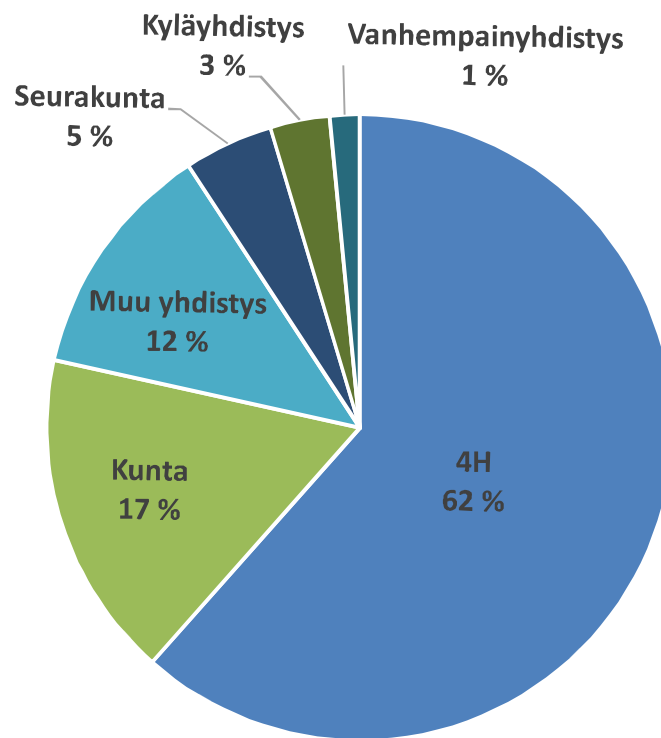
Kuva 2. Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan avustuksen saajien lukumäärä sekä kuntien lukumäärä joiden alueelle avustusta on kohdistunut 2002–2016.

2.1 Avustusten jakautuminen

Tarkasteltaessa avustusten jakautumista erilaisten toimijoiden kesken, ovat 4H-yhdistykset selvästi suurin avustuksen saajataho Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla (Kuva 3.). Muiden yhdistysten kuin 4H-yhdistysten osuus on yhteensä viidesosa. Kylä- ja vanhempainyhdistysten lisäksi muiden yhdistysten ryhmään kuului vuonna 2016 laaja kirjo yhdistyksiä kuten erityyppisiä liikunta- ja hyvinvointiaiheisia yhdistyksiä, lapsi- ja nuorisotyötä tekeviä yhdistyksiä, lintujen suojeluyhdistys, monikulttuurinen yhdistys sekä taide- ja kulttuuriyhdistys. Avustusta saaneita kuntia on 11 kappaletta. Avustusta saaneita seurakuntia on kolme.

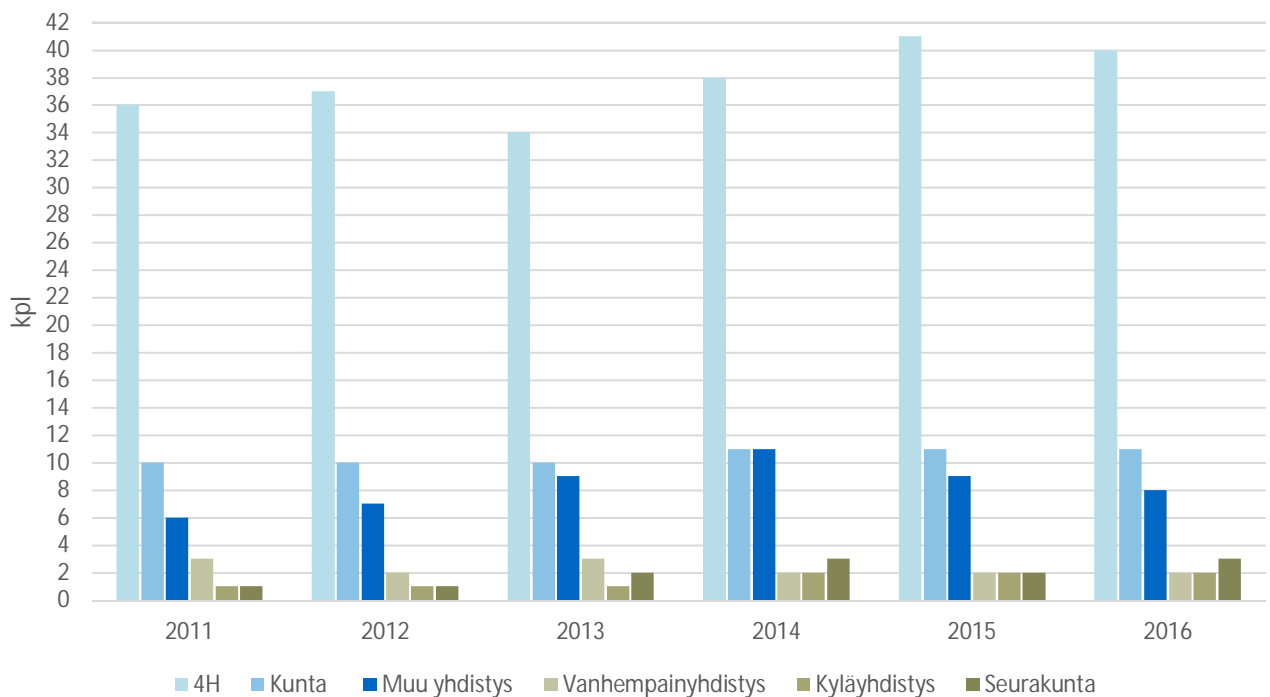
Kappalemäärinä tarkasteltuna 4H-yhdistysten saamien avustusten määrä on noussut viimeisen seitsemän vuoden aikana hiukan (Kuva 4.). Muiden toimijoiden osalta on havaittavissa vain pientä vuosittaista vaihtelua avustummäärissä. Vaikka kuntia on yhdistynyt, kunnissa toimineet 4H-yhdistykset ovat pysyneet omina yhdistyksinään niin, että esimerkiksi Oulun alueella niitä toimii viisi. Avustusta hakeneiden ja saaneiden määrät yhteensä ovat olleet jatkuvassa kasvussa, mikä selittää osan vaihtelusta.

Avustuksen jakautuminen eri toimijoille kaudella 2016-2017

Kuva 3. Avustusten jakautuminen eri toimijoiden kesken kaudella 2016–2017.

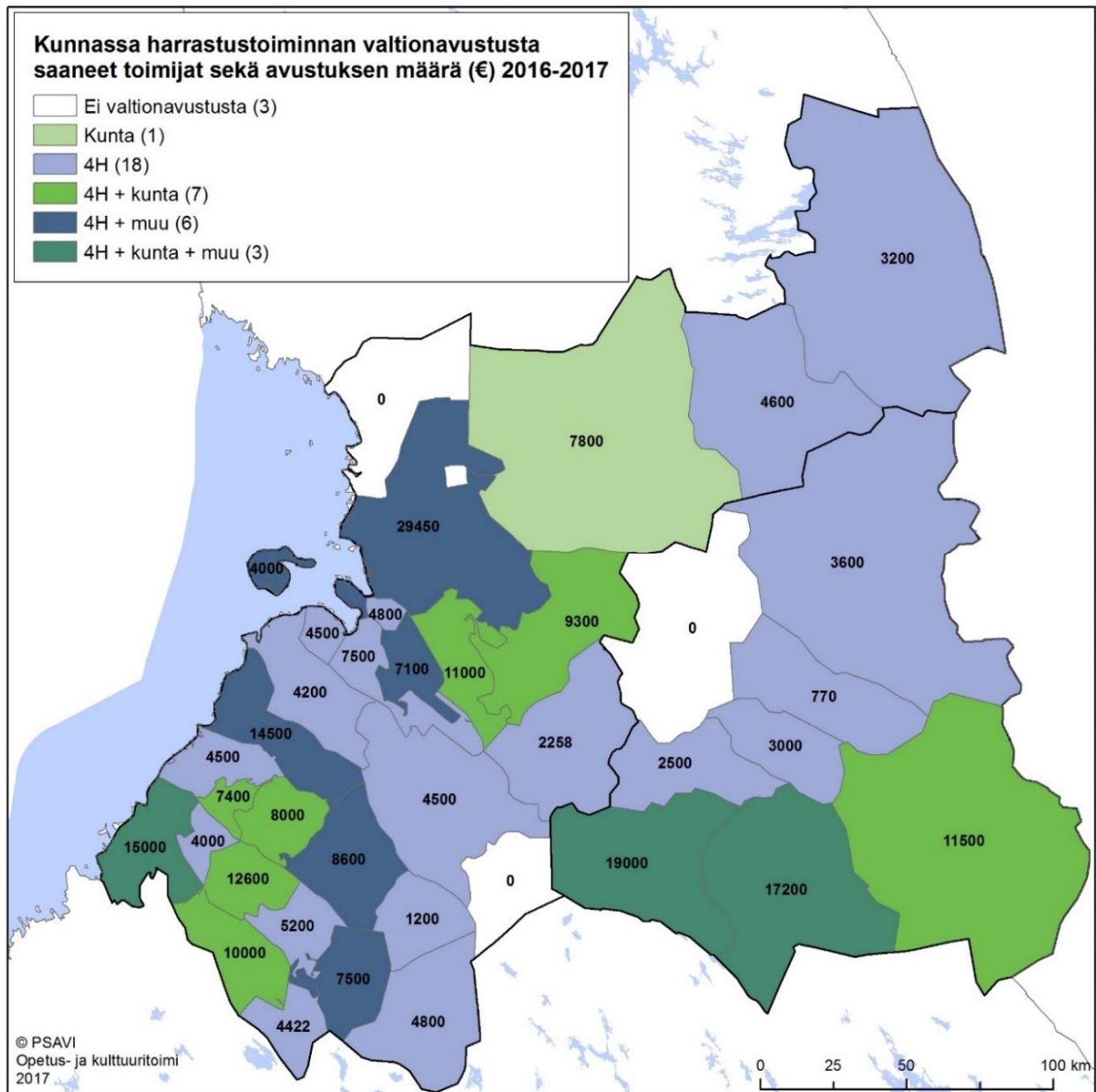
Avustuksen saajat ja avustusten kappalemäärät 2011 -2016

Kuva 4. Avustusten määrän (kpl) jakautuminen eri toimijoiden kesken 2011–2016.

2.2 Alueellisuus

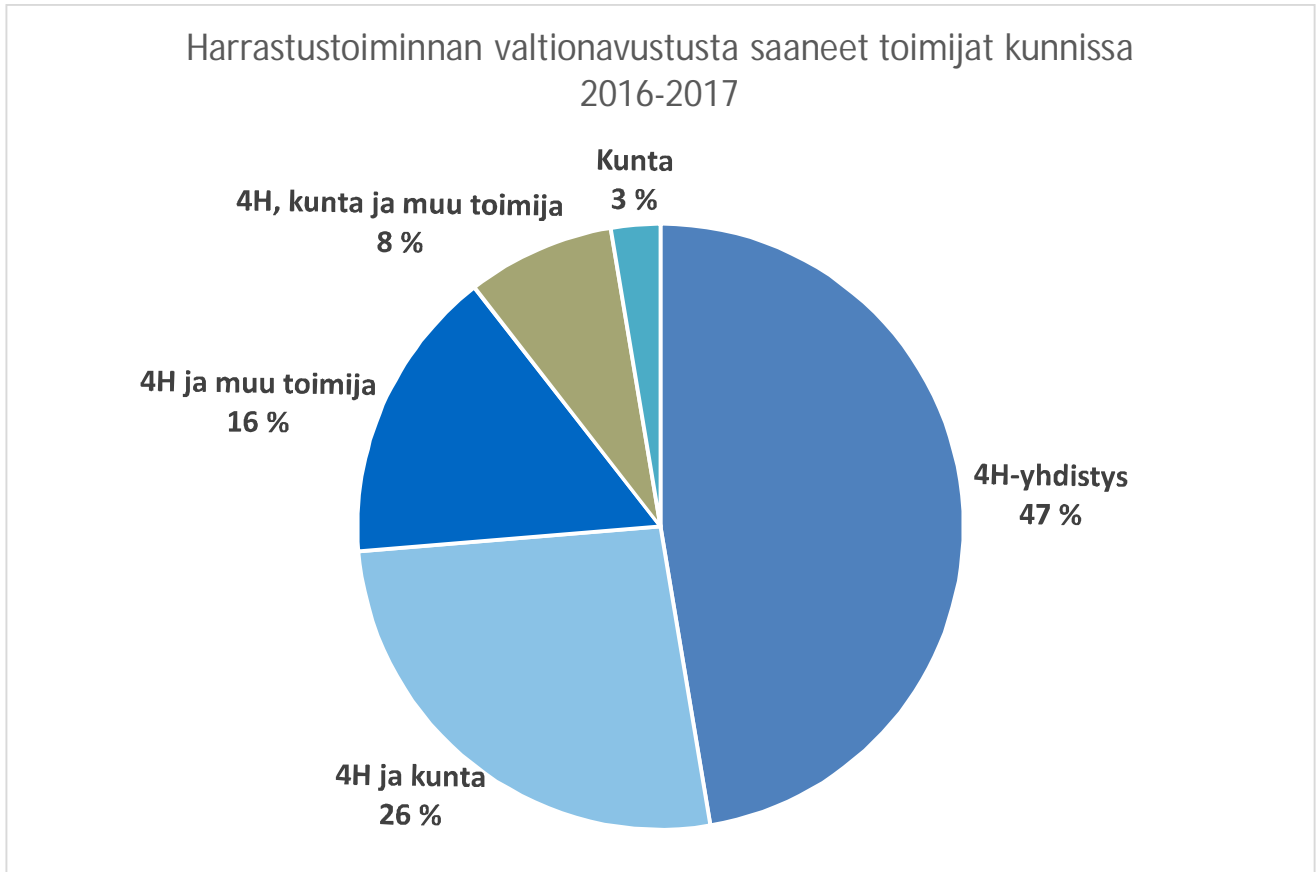
Kaudella 2016–2017 Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla harrastustoiminnan valtionavustuksella järjestettyä kerho- ja päiväleiritoimintaa oli kaikissa muissa kunnissa paitsi Iissä, Puolangalla ja Pyhännällä (Kuva 5.). Kuvasta on nähtävissä myös avustusta saaneiden toimijoiden jakautuminen kunnittain, sekä kunkin kunnan alueelle myönnetyn avustuksen euromäärä. Suuressa osassa alueen kuntia 4H oli ainoa valtionavustuksella tuettua kerhotoimintaa järjestävä toimija. Osassa kuntia oli 4H:n lisäksi kunnan tai muun toimijan (muu yhdistys tai organisaatio) järjestämää toimintaa. Kajaanissa, Kalajoella ja Sotkamossa oli kaikkien kolmen eri tyyppisen tahon järjestämää toimintaa. Ainoastaan Pudasjärvellä ei ollut kuntatoimijan lisäksi 4H- tai muun yhdistyksen tai organisaation järjestämää kerhotoimintaa. Osassa kunnista avustusta saaneita toimijoita oli useita: Oulussa avustusta sai 8 hakijaa, Raahessa, Kajaanissa ja Sotkamossa jokaisessa 4 hakijaa. Näihin kuntiin kohdistuikin suurimmat yhteen lasketut avustussummat.

Kuva 5. Kerhotoiminnan alueellinen kattavuus kaudella 2016-2017 (muu tarkoittaa muuta yhdistystä kuin 4H-yhdistystä tai organisaatiota kuten seurakuntaa).

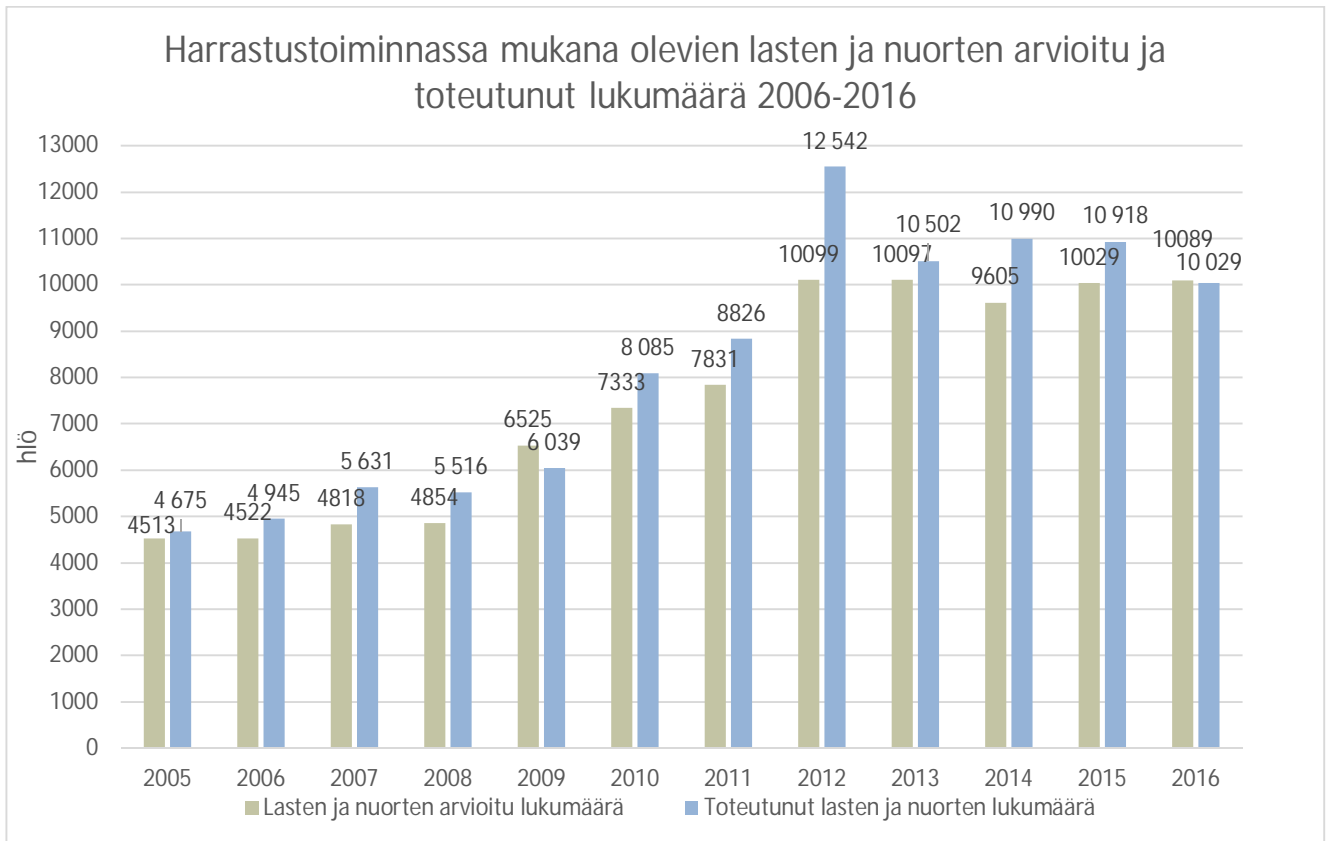
Tarkemmin toimijoiden jakautumista tarkasteltaessa 4H oli ainoana toimijana lähes puolessa alueen kunnista. (Kuva 6.). Hieman yli puolessa kunnista toimijana oli 4H toisen toimijan/toimijoiden kanssa yhdessä. 4H ja kunta olivat toimijana hieman yli neljäsosassa kuntia, 4H ja muu toimija taas 16 % kunnista. 4H, kunta ja muu toimija järjestivät kaikki kerhotoimintaa 8 % kunnista. Kun avustus jakautui kunnassa usean toimijan kesken, osa saattoi keskittyä enemmän kerhotoimintaan ja osa päiväleirit toimintaan, toiset taas keskittää toimintaa kuntakeskukseen ja toiset sivukylille. Osalla saattoi olla eri kohderyhmät tai toiminta painottua tiettyihin teemoihin. Nämä tekijät huomioimalla ei pääse syntymään päällekkäistä toimintaa kunnassa.

Kuva 6. Kunnissa harrastustoiminnan valtionavustusta saaneet toimijat kaudella 2016–2017.

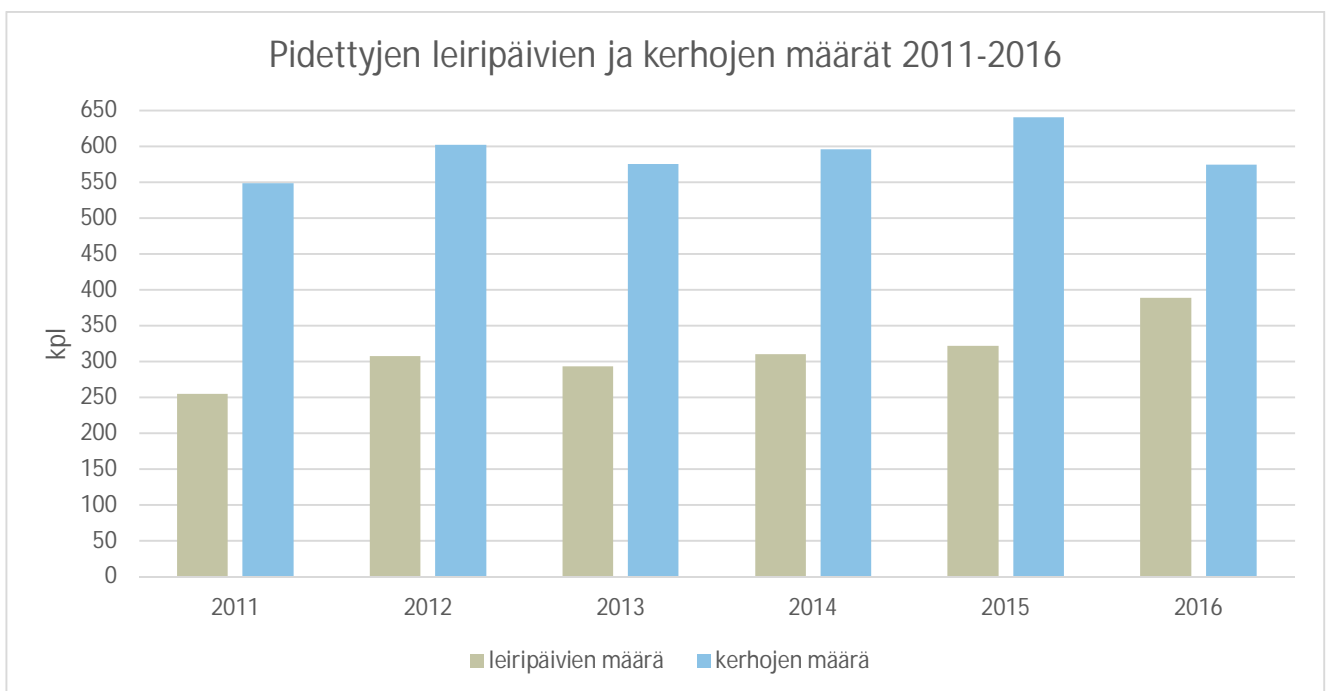
2.3 Harrastustoiminnassa mukana olevat

Arviot toimintaan osallistuvien lasten ja nuorten määristä valtionavustusten jättöhetkellä ovat olleet useana vuonna toteumia alhaisempia (Kuva 7.). Kaudella 2016-2017 osallistuneiden nuorten määrä vastasi varsin hyvin arvioitua. Tyttöjen osuus toimintaan osallistuvista oli 56 % eli sukupuolet jakautuivat melko tasaisesti. Toimintaan osallistuneiden määrä pitkällä aikavälillä tarkasteltuna noussut tasaisesti, vaikka se kaudella 2016-2017 oli hieman alhaisempi kuin edellisellä kaudella.

Kuva 7. Kerhoihin ja päiväleireille osallistuneiden lasten ja nuorten arvioitu ja toteutunut lukumäärä 2006–2016.

Valtionavustuksella toteutettiin kaikkiaan lähes 600 kerhoa ja 400 leiripäivää (Kuva 8.). Määrät ovat pysyneet melko samoina viimeiset neljä vuotta. Edelliseen kauteen verrattuna leiripäiviä järjestettiin kaudella 2016-2017 enemmän ja kerhoja taas vastaavasti hieman vähemmän. Leiripäiviä toteutui noin 40 päivää vähemmän kuin hakuvaiheessa suunniteltiin, kerhoja taas noin 50 kappaletta vähemmän. Kerhojen osallistujamäärät ovat olleet viime vuosina noin 9000 ja leiripäivien osallistujamäärät noin 1500.

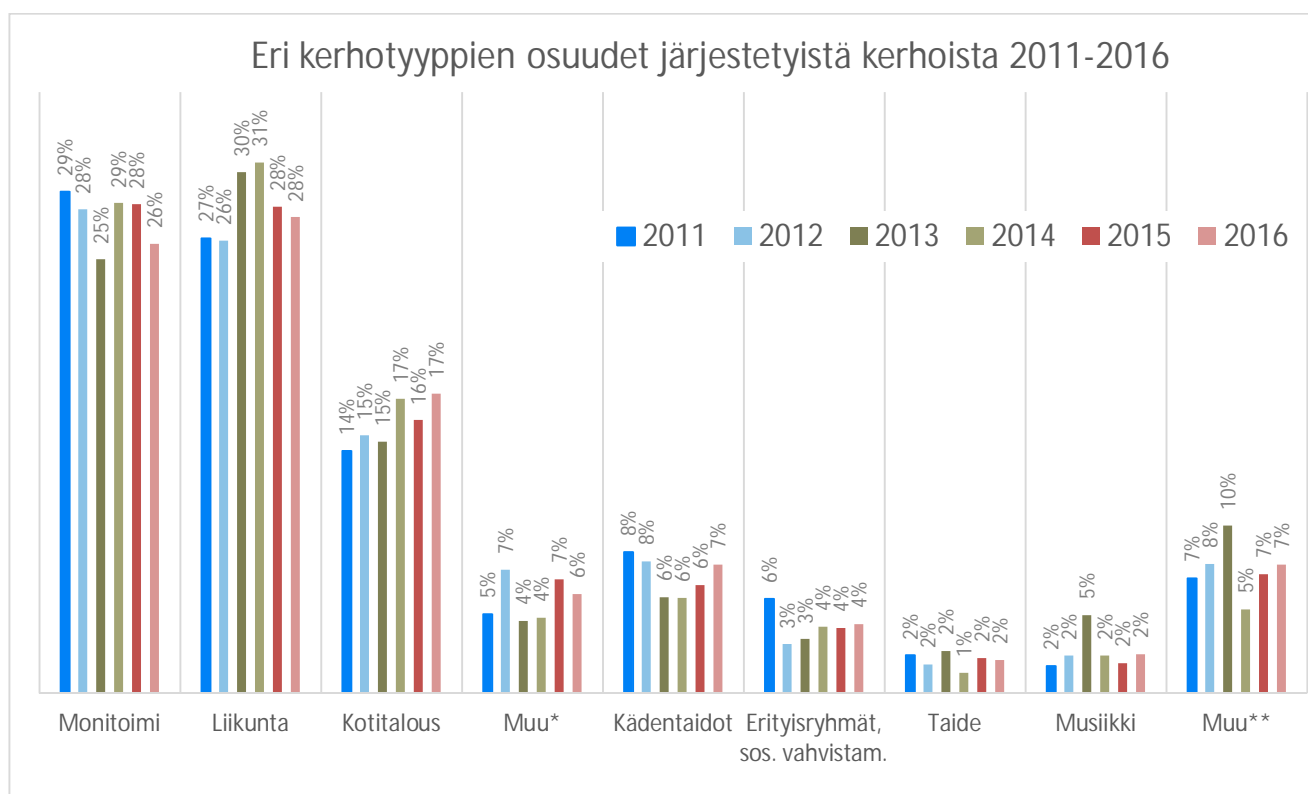

Kuva 8. Leiripäivien ja kerhojen lukumäärät (kpl) 2011–2016.

3. KERHOTOIMINNAN SISÄLTÖ

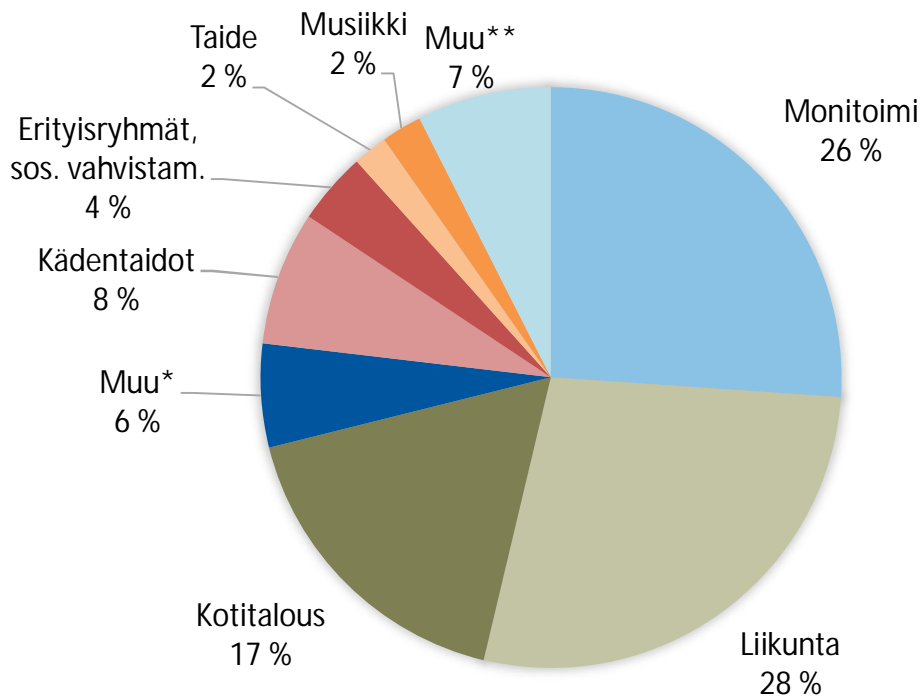
Päiväleireillä ja kerhoissa karttavat lasten ja nuorten sosiaaliset ja liikunnalliset taidot sekä käden- ja arjen taidot. Niissä on mahdollista ilmaista itseään taiteen, musiikin tai vaikkapa teatterin keinoin. Voi seikkailla luonnossa, opetella hevosen hoitoa tai korjata mopoa. Valtionavustuksella tuettu toiminta ei vaadi jäsenyyttä eikä tähtää kilpailuun. Toiminta on lasten ja nuorten saavutettavissa niin ajallisesti kuin paikallisesti, ja on maksutonta tai maksut ovat kohtuullisia. Vaikka toiminta on rentoa vapaa-ajanviettoa, se on ohjattua ja suunnitelmallista. Lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa toiminnan sisältöön.

Eri kerhotyypin osuuksissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia viimeisten kuuden vuoden aikana (Kuva 9.). Suosituimmat kerhotyypit liikunta- ja monitoimikerhot kattoivat yhteensä kaudella 2016–2017 yli puolet kaikista kerhoista (Kuva 10.). Raportointilomakkeessa Muu* luokkaan kuului enimmäkseen erilaisia hevosiin ja lemmikkieläimiin liittyviä kerhoja. Kategoriaan Muu** on niputettu loput kerhot, joiden osuus oli alle kaksi prosenttia kaudella 2016–2017. Näitä olivat teatteri ja ilmaisu, Avartti, monikulttuurisuus ja kielet, luonto, yhteiskunta ja osallisuus, seikkailu ja elämys, viestintä ja media sekä tietotekniikka.

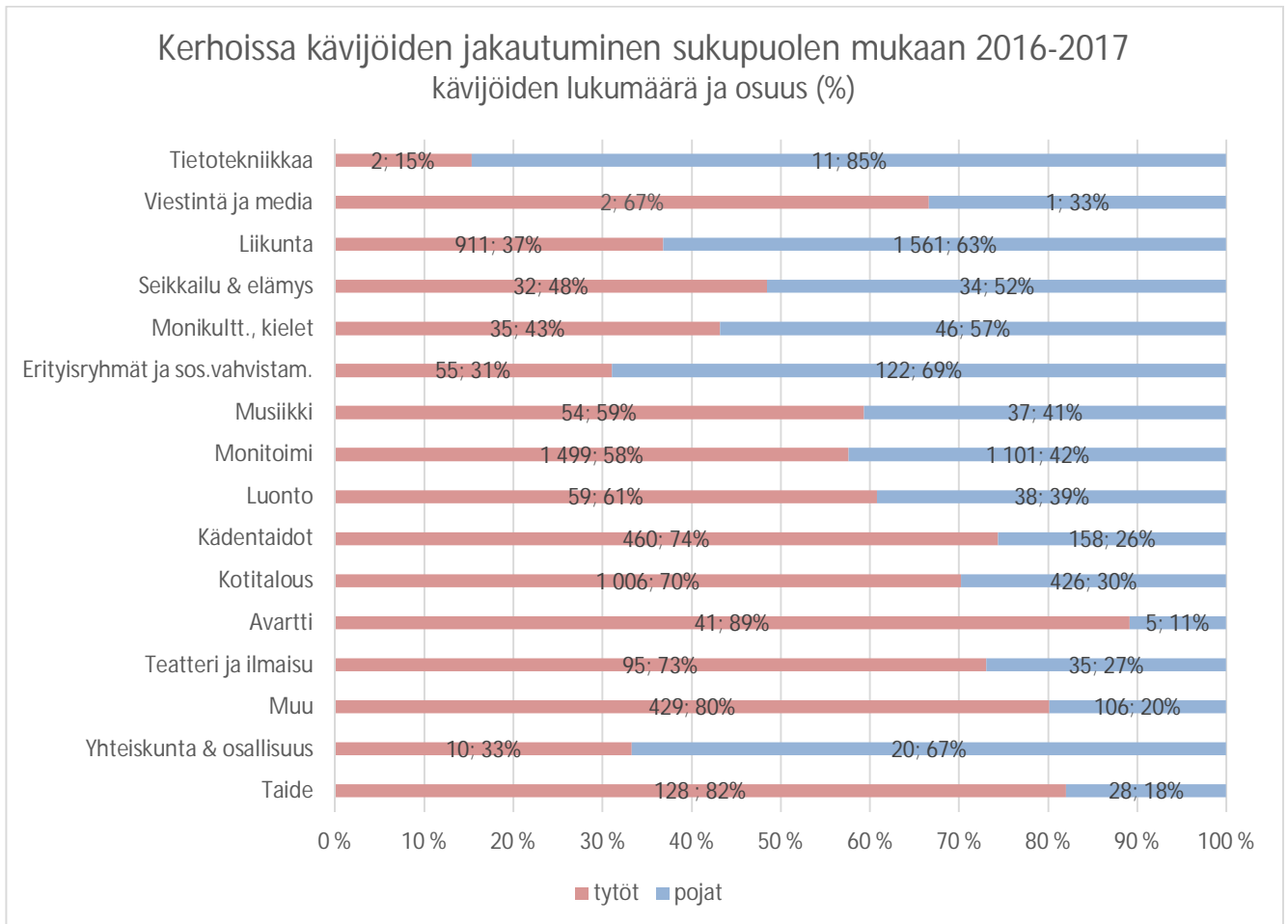
Kuva 9. Eri kerhotyypin osuudet kaikista järjestetyistä kerhoista kaudella 2011–2016. Muu* = pääasiassa hevosiin ja lemmikkeihin liittyviä kerhoja. Muu** = teatteri- ja ilmaisu, Avartti, monikulttuurisuus ja kielet, luonto, yhteiskunta ja osallisuus, seikkailu ja elämys, viestintä ja media ja tietotekniikka.

Eri kerhotyyppien osuudet kaudella 2016-2017 järjestetyissä kerhoissa

Kuva 10. Eri kerhotyyppien osuudet kaudella 2016–2017 järjestetyistä kerhoista. Muu* = pääasiassa hevosiin ja lemmikkeihin liittyviä kerhoja. Muu** = teatteri- ja ilmaisu, Avartti, monikulttuurisuus ja kielet, luonto, yhteiskunta ja osallisuus, seikkailu ja elämys, viestintä ja media ja tietotekniikka.

Tytöt ovat enemmistönä kymmenessä kerhotyyppissä kuudestatoista (Kuva 11.). Pojat ovat kuitenkin selvänä enemmistönä liikuntakerhoissa, joiden kävijämäärä on kaikista kerhotyypeistä toiseksi suurin. Kävijämäärältään suurimmissa monitoimikerhoissa sukupuolijakauma vastaa kaikkien kerhojen sukupuolijakaumaa yhteensä. Kävijöitä yhtä kerhoa kohden oli keskimäärin 15 henkeä kuten kolmena edellisenäkin kautena.

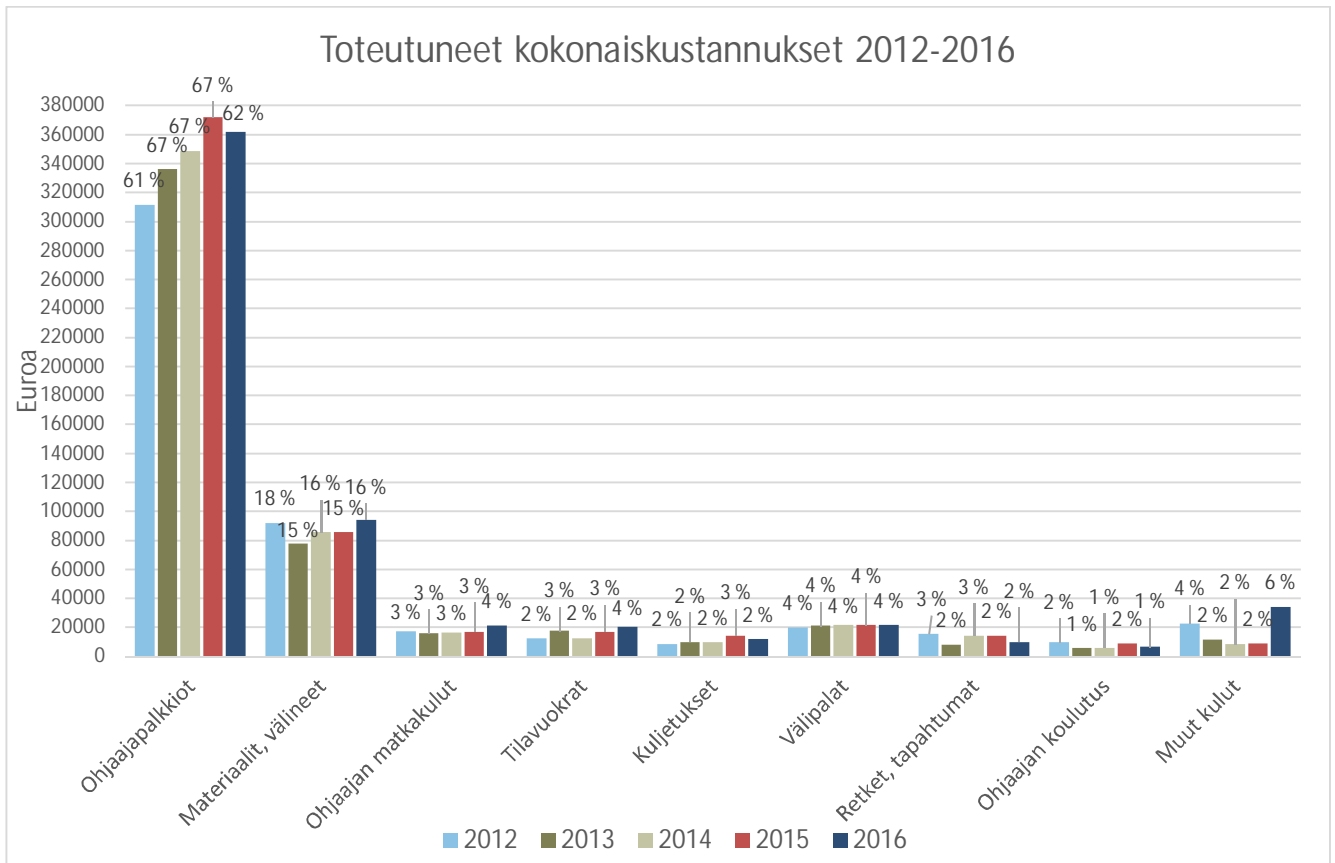

Kuva 11. Kerhoissa kävijöiden jakautuminen sukupuolen mukaan, lukumäärä ja osuus, eri kerhotyypeissä kaudella 2016–2017.

4. TILISELVITYS

Vuonna 2016 Pohjois-Suomen aluehallintovirasto jakoi 270 000 euroa harkinnanvaraista valtionavustusta lasten ja nuorten paikalliseen harrastustoimintaan (Kuva 1.). Summa oli 20 000 euroa enemmän kuin vuonna 2015. Kaudella 2016–2017 kerhotoiminnan kokonaiskustannukset olivat 580 161 €, mikä on 22 400 € enemmän kuin edellisenä vuonna. Kasvua kokonaiskustannuksissa on vuodesta 2012 vuoteen 2016 tapahtunut 14,3 %.

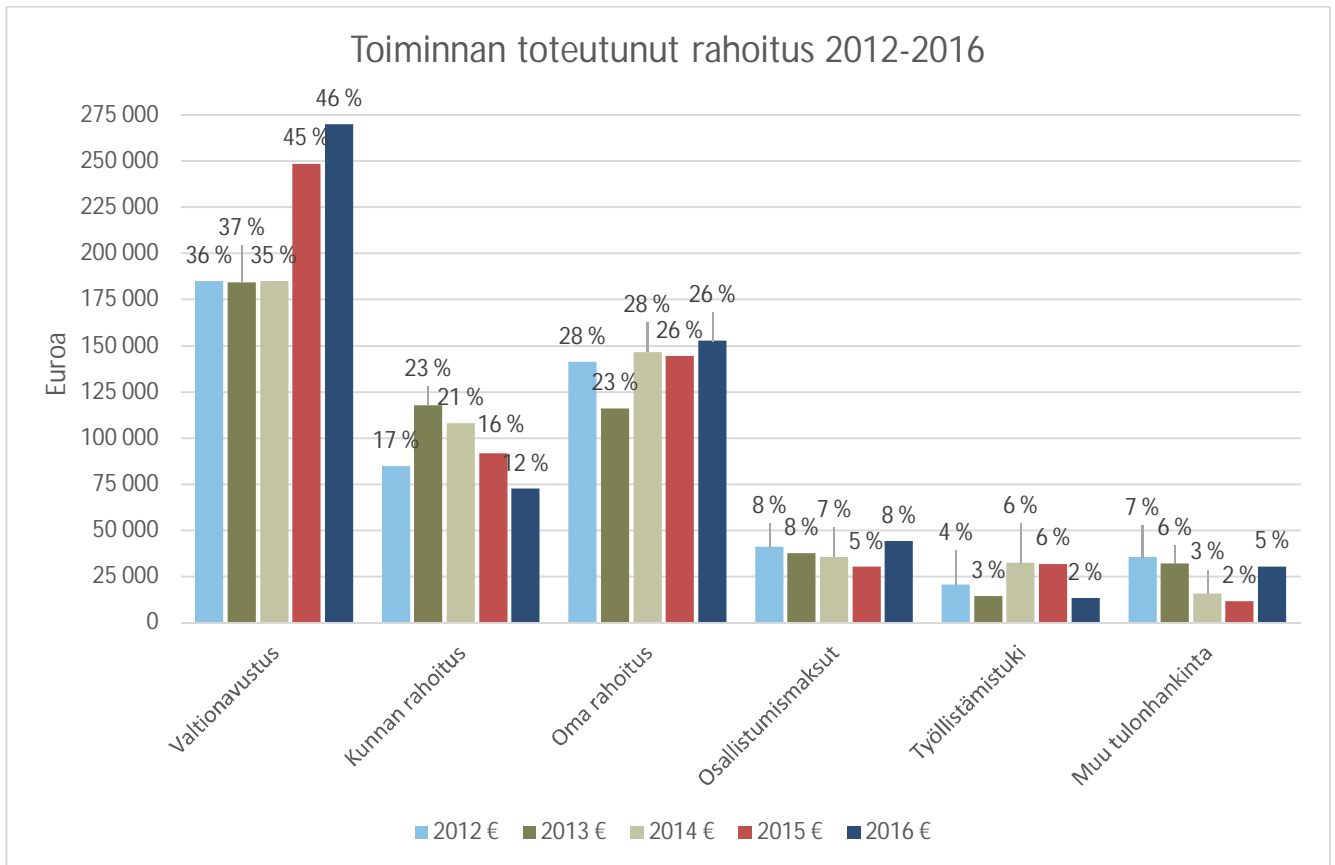
Eri kustannustyyppien euromäärät ja osuudet vuosina 2012–2016 on esitetty kuvassa 12. Ohjaajapalkkioissa on tapahtunut jatkuvaa euromääräistä kasvua, mutta osuus kokonaiskustannuksista on pysynyt lähes samana. Samoin on tapahtunut materiaali- ja välinekustannuksissa. Muiden kuin ohjaajapalkkioiden sekä materiaali- ja välinekustannusten osuus on korkeintaan kuusi prosenttia, ja niiden osuudet vaihtelevat vain hiukan vuosittain ilman selkeää trendiä. Luokkaan muut kulut lukeutuu yleensä vakuutusmaksuja, netti- ja postikuluja sekä mainontaan meneviä kuluja.

Kuva 12. Lasten ja nuorten harrastustoiminnan kokonaiskustannukset euroina ja prosenttiosuuksina 2012–2016.

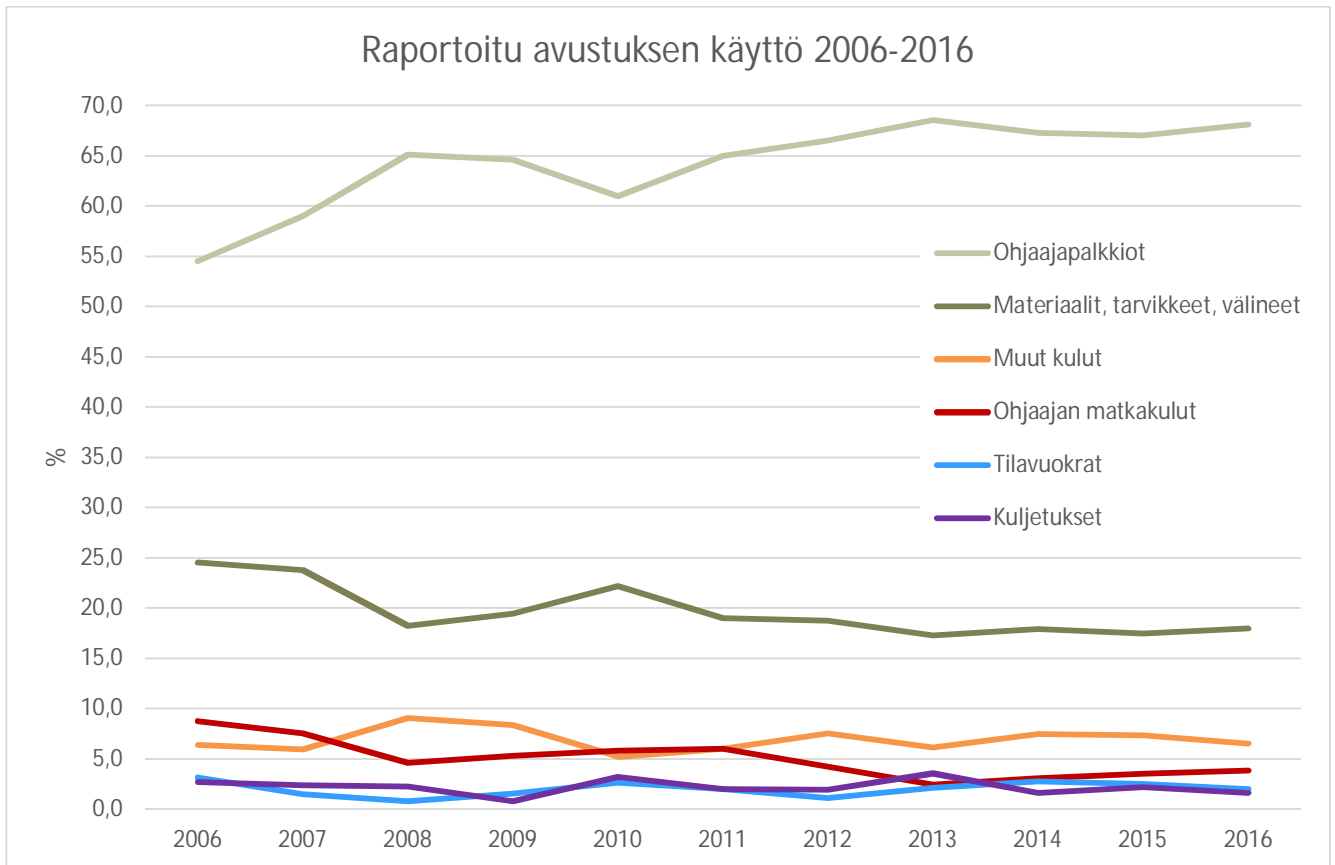
Valtionavustuslain mukaan valtionavustus ei saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyttä määrää, vaan toimintaan tulee käyttää myös muuta rahoitusta. Kaudella 2016-2017 harrastustoiminnan valtionavustuksen hakuohjeessa ei vielä määritetty, kuinka suuri omarahoitusosuuden tulee olla. Hakuohjeessa ei vielä myöskään määritetty sitä, mistä omarahoitus koostuu. Uuden kauden 2017-2018 valtionavustuksen hakuohjeessa valtionavustuksen osuus on määritetty kattamaan korkeintaan 90 % kustannuksista. Kuntatoimijalla omarahoitus on yhtä kuin kunnan rahoitus. Yhdistyksellä voi olla oman rahoituksen lisäksi rahoitusta myös kunnasta, jossa yhdistys toimii.

Valtionavustuksen osuus kokonaisrahoituksesta on pysynyt useana vuonna reiluna kolmanneksena kuluista, mutta sen osuus nousi vuonna 2015 huomattavasti (Kuva 13.). Tämä selittyy ainakin osittain sillä, että avustusmääräraha kasvoi edellisvuodesta, jolloin myönnetyt avustussummatkin nousivat hieman. Sama kehitys jatkui kaudella 2016-2017. Tämän lisäksi eniten vaihtelua vuosien 2012 ja 2016 välisenä aikana on ollut kunnan rahoitusosuudessa ja omarahoitusosuudessa.

Kuva 13. Toiminnan toteutunut rahoitus vuosina 2012–2016.

Avustusta käytetään selkeästi eniten ohjaajapalkkioihin, joiden osuus on kasvanut 14 prosenttiyksikköä vuodesta 2006 (Kuva 14.). Vastaavasti materiaali-, tarvike- ja välinekulujen osuus on laskenut 7 prosenttiyksikköä. Muiden kululuokkien osuudet pysyttelevät alle kymmenessä prosentissa ja niiden osuuksissa on tapahtunut vain vähän muutoksia.

Kuva 14. Raportoitu avustuksen käyttö vuosina 2006–2016. Muut kulut-luokka sisältää välipalat ja ateriat, retket, tapahtumat, ohjaajan koulutuskulut sekä muut kustannukset, joihin kuuluu yleensä vakuutusmaksuja, netti- ja postikuluja sekä mai-nontaan meneviä kuluja.

Yhteenvetona voidaan todeta, että harrastustoiminnan valtionavustukselle on Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla runsaasti kysyntää. Alueella on paljon lapsia ja nuoria, jotka tarvitsevat matalan kynnyksen harrastustoimintaa. Alueella on myös pinta-alaltaan suuria kuntia, joissa on pitkät välimatkat kuntakeskuksen ja sivukylien välillä. Avustuksella saadaan tuettua harrastustoimintaa kuntakeskusten lisäksi pienillä paikkakunnilla ja sivukylillä, ja näin edistettyä lasten ja nuorten tasavertaisia mahdollisuuksia harrastaa. Nämä asiat tulevat ilmi myös toimijoiden antamista toiminnan arvioinneista, jotka ovat tärkeässä osassa avustuksen seurannan ja jatkuvuuden kannalta. Toimijoiden arvioinnissa esiin tuomia kokemuksia toiminnan sisällöstä, tuloksista, vaikutuksista sekä yhteistyön sujumisesta, ongelmista ja onnistuneista käytännöistä on kerätty alle.

5. TOIMINNAN ARVIOINTI

Arvioinneissa korostuu huoli pienten kylien elinvoimaisuuden säilyttämisestä. Riittävän kerholaisten määrän ja etenkin ohjaajien toimintaan mukaan saaminen koetaan sivukylillä haastavaksi. Myös tilojen puute koetaan ongelmalliseksi. Arvioinneissa on mukana myös runsaasti onnistumisia sekä kertomuksia hyvistä vaikutuksista alueen lasten ja nuorten vapaa-ajan viettoon. Kerhoissa ja päiväleireillä lapset ja nuoret oppivat tärkeitä taitoja tulevaisuutta varten, ja saavat viihtyä ikäistensä seurassa.

5.1. Kerhotoiminta

”Kerhotoiminnan tavoitteena on tarjota lapsille ja nuorille harrastusmahdollisuus mahdollisimman läheltä omaa kotia, eli jokaisella sivukylillä. Kerholaiset kokoontuvat mielellään tutun ohjaajan ohjaamaan kerhoon ja nuorista kerholaisista kasvaa vuosien varrella uusia ohjaajia oman kylän kyläkerhoihin, näin saadaan jatkuvuutta kerhotoimintaan. Jo hieman vanhemmat nuoret ansaitsevat kerhohajauksesta palkkiota, saavan hyvää kokemusta lasten ohjaamisesta, huolehtivat ja oppivat oma-aloitteellisuutta sekä sosiaalisuutta. Kerhokerrat suunnitellaan ohjaajien kanssa yhteistyössä ja ohjaajat tietävät lukukautensa kaikki kerhokerrat etukäteen, jolloin valmistautuminen on helpompaa. Yleisimpiä kerhokertoja ovat; kädentaidot ja askartelut, omaa elämää varten oppiminen, yhteiset pelisäännöt ja ryhmässä toimiminen, pelit, leikit sisällä ja ulkona, luonto ja sen kaikki antimet sekä kotitalous. Kokoontumistilojen väheneminen sivukylillä kuitenkin huolestuttaa tulevaisuudessa entistä enemmän, kun pieniä kyläkouluja lakkautetaan ja kiinteistöt myydään tai puretaan. Huoli kokoontumistilojen loppumisesta tulevaisuudessa ei ole liioiteltu, kerhotoiminta saattaa olla kylällä ainoa harrastus lapsille ja nuorille.”

”Lasten kerhot olivat teemakerhoja, joissa korostui itse tekemällä ja oppimalla-toimintamalli. Kerhoissa korostettiin kädentaitoja, kansainvälisyyttä, hyviä tapoja, sosiaalisuutta, yhteistyötaitoja ja liikunnan riemua. Teemakerhot kokoontuivat lapsille tutuissa ja turvallisissa tiloissa. Toimintamme lähtökohta ja päämäärä on lapsen ja nuoren usko itseensä. Itseluottamusta pyrimme vahvistamaan aidolla ja oikealla tekemisellä, jossa jokainen on onnistuja. Tekemällä oppiminen-mallissa kaikki tehty ja opittu on ainutlaatuista; niissä näkyy jokaisen osallistujan yksilöllinen kädenjälki.”

”Sählykerho tarjoaa järkevää tekemistä illalla ja samalla kunto kasvaa. Tärkeitä tuloksia ovat pelaamisessa kehittyminen ja toisten kunnioittaminen. Sama peliporukka on ollut koossa jo hetken aikaa ja uusia pelaajia/kerholaisia ei ole ryhmään tullut. Tämä koetaan ongelmaksi. Hyvän, innostavan ohjaajan toimintaan mukaan saaminen on lottovoitto. Sählykerhossa meillä toimii sellainen ohjaaja ja se on onnistuminen!”

”Kerhojen toiminnassa on huomioitu, että kerholaiset saavat osallistua suunnittelemaan mitä kerhokaudella tehdään. Kerhot ovat kuitenkin lapsille ja nuorille vapaa-ajalla järjestettävää toimintaa, pitää olla mielekästä tekemistä, että kerhoon on mukava tulla.”

”Edelleenkin harrastustoiminnat sivukylillä ovat erittäin vähäisiä. Vapaaehtoisten harrastustoimintojen ohjaajista on pula nykyään. Järjestämällämme kerhotoiminnalla on pystytty vastaamaan tähän kysyntään. Haluamme edelleen osaltamme vaikuttaa sivukylien elinvoimaisuuden pysymiseen järjestämällä koko kunnan alueelle kerhotoimintoja. Paikkakunnallamme sivukylillä on erittäin vähän tarjolla harrastustoimintaa lapsille ja nuorille.”

Kerhotoiminta opettaa lapsille ja nuorille taitoja, joita tulevaisuus tulee heiltä vaatimaan. Nykypäivänä arvostetaan ja edellytetään kykyä niin joustavaan sosiaaliseen kanssakäymiseen, yhteisten sääntöjen noudattamiseen kuin ryhmässä toimimiseenkin. Näitä taitoja kerhoissamme harjoitellaan jokaisella kerralla. Kerhoissa opitaan toimeen eri-ikäisten kerholaisten kanssa ja hyväksymään erilaisuutta. Kaikki osallistuvat kaikkiin tehtäviin ketään syrjimättä.”

”Vuosi vuodelta kerhotoiminta on vakiinnuttanut kerhojen määrät, ja kerholaisten määrät kerhoissa ovat riittäneet toiminnan järjestämiseen. Tavoitteet, jotka hakemukseen laadittiin ovat ylittyneet mukavasti osallistujien osalta.

Ainoastaan parilla kylällä kerhot eivät käynnistyneet ohjaajapulan vuoksi. Edelleenkin paikkakunnallamme harrastustoiminnat sivukylillä ovat erittäin vähäisiä. Haluamme edelleen osaltamme vaikuttaa sivukylieläin elinvoimaisuuden pysymiseen järjestämällä lähes koko kunnan alueelle kerhotoimintoja.”

”Kerhot ovat hyvin arvostettuja ja monille vanhemmille maksuttomina kerhoina ainoita mahdollisuuksia lasten harrastamiseen. Viime vuonna liikuntatilojen saamisongelman vuoksi pidimme kahta kerhoa keväällä ulkoliikuntakerhoina. 1-3-luokkalaisille tämä toimintamalli toimi hyvin, isommat olisivat tarvinneet sen sisäliikuntatilan. Ulkona liikkuminen ei kiinnostanut.”

”Avartti toimii työmuotona hyvin. Se kerää tietyn osuuden nuorista mukaan aktiivisiksi toimijoiksi ja osaltaan pitää heitä mukana toiminnassa useamman vuoden. Suurin osa Avartin pronssitason suorittaneista nuorista jatkaa toimintaa hopeatasolle. Tämä taas vaatii meiltä suurempaa rahallista ponnistusta. Suurin osa Avarttinuorista toimivat myös kerhonohtajina.”

”Edellisvuosien tapaan avustus toi meille mahdollisuuden järjestää laajaa kerhotoimintaa lapsille maksuttomana, joka on mielestämme tärkeä edellytys mahdollisuuteen tarjota kaikille tasapuolinen mahdollisuus osallistua toimintaan. Ainoa maksullinen toiminta oli kesän päiväleirit, joissa tarjottiin lapsille lämmin ruoka monipuolisen ja turvallisen toiminnan lisäksi.”

”Avustus on tuonut mahdollisuuden ohjaajiemme kokopäiväiseen työsuhteeseen, joka on tärkeää toiminnan jatkuvuudelle ja sille, ettei ohjaajat vaihdu usein. Apuna on ollut useimmissa kerhoissa vapaaehtoisia ja nuoria.”

”Kerhovuosi näyttää elävän ja muuttuvan joka vuosi. Kävijämäärät ovat tasaisesti nousseet. Ongelmana on hie- man koettu muiden toimijoiden kerhot, jotka ”kilpailevat” jonkun verran järjestämiemme kerhojen kanssa. Hyvinä käytäntöinä on koettu juuri edelliseen liittyen vuoropuhelu toimijoiden kanssa, jolla suorat päällekkäisyydet on saatu poistettua.”

”Kiinnostus kunnan ja seurakunnan järjestämään perinteiseen kerhotoimintaan on ollut hienoisessa laskusuunnassa jo jonkin aikaa. Perinteisellä kerhotoiminnalla tarkoitetaan muun muassa askartelu-, kokki- ja liikuntakerhoja. Kerhotoiminnan tarjoajien suuri määrä on yksi syy perinteisten kerhojen kiinnostuksen vähenemiseen, mutta valitettavan yleinen suuntaus on myös se, että yhä useampi lapsi jättää kokonaan liikkumatta. Selkeää on, että kerholaisia toimintaan vetää eksoottisuus ja erikoistuminen. Kerhotoiminnan pitäisi olla pitkälle erikoistunutta, esimerkiksi tube-maailmaan liittyvä kerho. Kerhoissa pitäisi olla vauhtia ja vaarallisia tilanteita – näyttävää toimintaa, joka on kiinni vahvasti nykytrendeissä. Kun netissä ja somessa askarrellaan tällä viikolla seuraavaa fidget spinneriä, niin sitä pitäisi olla vääntämässä kerhossa viimeistään seuraavalla viikolla. Tässä vauhdissa on kerhotoiminnan ja ohjaajien hankala pysyä, ja perinteinen kerhotoiminta joutuu siis kilpailemaan koko ajan lasten ja nuorten vapaa-ajasta.

Vaikka nykytekniikka vie monet nuoret koulujen jälkeen sohvan pohjalle ohjaimen tai kaukosäätimen kanssa, näkisin että myös niiden nuorten määrä, jotka eivät harrasta mitään, on lisääntynyt. Vaikka tarjontaa olisi, niin ei nappaa. On mukavampaa olla kotona, pelata netissä, tavata kavereita kylillä. Näihin lapsiin ja nuoriin vetoaminen on erittäin hankalaa. Tämä on haaste, johon vastaaminen ei ole ihan helppoa ja yksinkertaista. Toisaalta moni lapsi ja nuori on löytänyt ja luonut uusia ystävyys-suhteita ja löytänyt itselleen mielekästä toimintaa vapaa-ajalleen kerhotoiminnan kautta. Mielestäni kerhotoiminnan mielekkyydestä puhuu se, että usein uusi koulutukseen tuleva kerhonohtaja on entinen kunnan ja seurakunnan kerholainen. Toiminta on pääsääntöisesti ilmaista, joten se sopii kaikille lapsille ja nuorille taustasta riippumatta. Tätä on kiiteltävä varsinkin huoltajien puolelta.”

5.2. Päiväleiritoiminta

”Päiväleiritoiminnan tavoitteena oli helpottaa pienten koululaisten kesäloman aikaisia hoitojärjestelyjä. Päiväleiritoiminta koostui monipuolisesta ohjatusta tekemisestä, mutta aikaa oli varattu myös lasten omille leikeille ja levolle. Teemana oli arkiaskareet: päiviin kuului mm. välipalojen teon opettelua, luontokasvatusta, liikuntaa ja kädentaitoja. Saimme palautetta erityisesti yksinhuoltajaperheiden vanhemmilta, että toiminta tuli tarpeeseen.”

”Päiväleiri on pidetty palvelu niille vanhemmille, jotka joutuvat olemaan työssä kesäkuun toisella viikolla ja lapset ovat yksin kotona. Leirillä tutustutaan perin pohjin ruuanlaittoon, käsin tiskaukseen, mato-ongintaan, sekä kestävään kehitykseen. Leirillä yhdessä tekeminen ja sosiaalisuus korostuvat ja omat puhelimet unohtuvat.”

”Päiväleiritoiminnasta on tullut pysyvä käytäntö, koska vanhempien ollessa töissä lapsilla on viikoksi kesälomalla ohjattua ja valvottua toimintaa. He oppivat lisäksi ruoanvalmistustaitoja valmistamalla itselleen lounaan ja välipalan. Tarvetta olisi useammalle päiväleirijaksolle, koska monet vanhemmat ovat koulujen loputtua töissä ja lapset yksin kotona. Vanhemmilta on tullut palautetta päiväleiritoiminnasta, ja he ovat pitäneet päiväleiritoimintaa erittäin hyvänä ja toivovat toiminnan jatkuvan tulevina kesinä.”

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Linnankatu 3,
PL293
90101 Oulu
puh. 0295 017 500
www.avi.fi